

Павліченко Юлія Олександрівна

студентка 4 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ

Стрімке поширення обігу криптовалюти та блокчейнінгу справедливо вимагає законодавчого регулювання їх існування в країні. Неабиякий вплив чинить те, що така анонімність та відсутність державного контролю у даній сфері відкриває великі можливості для шахраїв і сприяє веденню тіншового бізнесу та оплаті і розповсюдженню заборонених товарів. Таким чином, перебування ринку криптовалют у так званій «сірій зоні» через відсутність будь-якого нормативно-правового регулювання щодо правил функціонування, прав і обов'язків учасників таких операцій, оподаткування, а також фактичні та потенційні проблеми вимагають законодавчого врегулювання даного питання. Питання є нагальним, особливо якщо звернути увагу на те, що Україна ходить в ТОП-10 країн світу за кількістю користувачів біткойн. Наразі зареєстровані у Верховній Раді України два законопроекти щодо врегулювання даних правовідносин було об'єднано для прискорення вирішення питання.

Заслужує уваги той факт, що на сьогодні в Україні встановлений вже не один «криптомат» – термінал для обміну криптовалюти, що однозначно випереджає легалізацію обігу цифрової валюти, хоча і працює зараз у тестовому режимі. При цьому відсутність конкуренції сьогодні призводить до того, що суми комісії за користування таким терміналом є непропорційно великою (для прикладу, з 500 грн. комісія становить 100 грн.), хоча у подальшому, за словами організатора Bitcoin Foundation Ukraine Михайла Чобаняна, передбачається її зменшення при появі конкуренції до рівня 4-5% [1]. Таким чином, склалася ситуація, за якої наявне існування цифрової валюти і навіть її обміну, але при цьому відсутнє правове регулювання.

Слід зазначити, що у пояснювальній записці до законопроекту № 7183-1 від 10.10.2017 функціонування криптовалюти розглядається з позиції позитивних змін в економіці країни та розвитку науково-технічного прогресу – а саме: створення та розвиток нового економічного сектору в Україні, створення робочих місць, збільшення об'єму надходження податків до бюджету [2].

До згаданих законопроектів Національний банк України визначав криптовалюту грошовим сурогатом, обіг якого відповідно до ч. 2 ст. 32 Закону України «Про Національний банк України» заборонено, але

при цьому не встановлено жодної відповідальності за порушення такої заборони [3, 4].

У законопроекті № 7183 від 06.10.2017 криптовалюта пропонується вважати фінансовим активом, а от в альтернативному законопроекті № 7183-1 від 10.10.2017 – об'єктом права власності [5,6]. Відповідь на питання чим же буде вважатися криптовалюта формує і її правовий режим, оскільки від цього залежить вирішення всіх аспектів: проведення операцій, оформлення права власності, оподаткування, механізм захисту. Для порівняння, у США на федеральному рівні цифрову валюту визнано товаром з відповідним оподаткуванням його обороту, але Франція, Швейцарія, Китай визнали її грошовим засобом [7]. Принагідно зазначити, що Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку не підтримала жодний підхід, навіть більше – у спільній заяві з Національним банком України та Національною комісією, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг заявили про неможливість ототожнити криптовалюту з будь-яким існуючим суміжним поняттям через її складну правову природу [8].

Важливим аспектом є спроба надати криптобіржі статусу фінансової установи з майбутнім отриманням ліцензії на діяльність, та навіть більше – надання пільг на електроенергію у нічний час для майнерів. Поряд з тарифним стимулюванням передбачається фінансова підтримка виконання інноваційних проектів у цій галузі, встановлення пільгового оподаткування суб'єктів, що здійснюють підприємницьку діяльність з видобування криптовалют. Попри згадані позитивні напрямки, передбачається встановлення для криптовалютної біржі обов'язку здійснювати моніторинг всіх транзакцій, ідентифікацію та персоніфікацію суб'єкта криптовалютних операцій в порядку встановленому Національним банком України [5]. Дане положення є зручним для контролю з боку держави, але суперечить задуму криптовалюти як відносно анонімного активу.

Взагалі можна стверджувати, що занадто стрімкий розвиток цифрової валюти йде попереду правового регулювання у всіх країнах. Хоча Україна намагається створити правову базу і не першою, проте про ефективність функціонування останньої в інших державах поки що говорити зарано і досить важко, тому і складно щось «запозичувати». Загальний курс на врегулювання так чи інакше є єдиним.

Окремою проблемою є те, що емісія багатьох криптовалют відбувається децентралізовано, а тому виникає складність при віднесенні вирішення окремих питань до якоїсь юрисдикції, оскільки держава намагається врегулювати те, що перебуває поза її контролем. Запропоновані ж проекти у ряді випадків передбачають жорстке регулювання, що буде мати наслідком надмірну зарегульованість і неефективність.

Отже, на сьогоднішній день держава однозначно має визнавати існування криптовалюти, що повинно відображатися в позитивному регулюванні, оскільки це зробить прозорішим її функціонування і

допоможе працювати над подальшим виробленням механізму захисту прав власників цифрової валюти. Можливо, через відсутність іноземного досвіду одразу знайти дієвий шлях регулювання важко, проте це є більш ефективним, ніж взагалі заборонити криптовалюту через брак розуміння результативного підходу до регулювання. Законодавче врегулювання є необхідним і нагальним, оскільки за його допомогою можна знівелювати вагомі ризики, а от його відсутність лише сприятиме фінансовим зловживанням, шахрайству, а також наростанню загрози для економіки держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Дранник А. Як в Україні за біткоїни купують дома [Електронний ресурс] : Електронна газета «Вісті» від 07.09.2017 // Режим доступу: <https://vesti-ukr.com/kyiv/255273-za-500-hrn-perevoda-100-hrn-komissii-kak-v-ukraine-za-bitkoiny-pokupajut-doma>
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» 7183-1 від 10.10.2017.
3. Лист Національного Банку України Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з торгівлі іноземною валютою» від 08.12.2014 р. № 29-208/72889
4. Закон України «Про національний банк України» від 20 травня 1999 року в редакції від 01 жовтня 2018 року № 679-14// Відомості Верховної Ради України. від 23.07.1999 – 1999 р., № 29, ст. 238.
5. Проект Закону про обіг криптовалют в Україні № 7183 від 06.10.2017.
6. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні № 7183-1 від 10.10.2017.
7. Голубева Н.Ю. Криптовалюти: правова природа і регулювання [Електронний ресурс] : Судово-юридична газета від 27.10.2017 // Режим доступу: <https://sud.ua/ru/news/blog/110210-kriptovaluty-pravovaya-priroda-i-regulirovanie>
8. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу крипто валот в Україні від 30.11.2017 [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Національного банку України // Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329

Ключові слова: криптовалюта, криптобіржа, майнінг, цифрова валюта, правове регулювання.

Науковий керівник: к.ю.н. доцент Боднарук Ю. В.